

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 5 listopada 2020 r.

Pozycja 352

POSTANOWIENIE z dnia 25 sierpnia 2020 r. Sygn. akt Ts 162/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Michał Warciński – przewodniczący
Justyn Piskorski – sprawozdawca
Julia Przyłębska,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na punkt drugi postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 19 lutego 2020 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.S., A.S. i E.Ś.S. w pozostałym zakresie,

po s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 17 października 2018 r. (data nadania) M.S., A.S. oraz E.Ś.S. (dalej: skarżący), reprezentowani przez adwokata ustanowionego pełnomocnikiem z wyboru, zakwestionowali zgodność art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2014 r. poz. 1090, ze zm.; dalej: ustawa rekompensacyjna) w zakresie, w jakim ogranicza możliwość przyznania rekompensaty tylko do osób mających miejsce zamieszkania poza obecnym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego w Paryżu dnia 20 marca 1952 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175, ze zm.).

Postanowieniem z 19 lutego 2020 r. Trybunał Konstytucyjny: w punkcie pierwszym – nadał skardze konstytucyjnej dalszy bieg w zakresie, w jakim kwestionuje zgodność art. 2 pkt 1 ustawy rekompensacyjnej z art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji; w punkcie drugim – odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu w pozostałym zakresie. Zdaniem Trybunału skarga konstytucyjna spełnia wymagania określone w ustawie i nie jest oczywiście bezzasadna, poza częścią, w jakiej skarżący kwestionują zgodność przedmiotu kontroli z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego w Paryżu dnia 20 marca 1952 r. (zwanej w złożonej

skardze Europejską Konwencją Praw Człowieka; Dz. U. z 1995 r. nr 36 poz. 175, ze zm.), albowiem w tym zakresie skarga nie spełnia wymogu określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym skarga przysługuje tylko w przypadku naruszenia wolności lub praw określonych w ustawie zasadniczej.

Na to postanowienie, skarżący – reprezentowani przez tego samego pełnomocnika – pismem z 12 marca 2020 r. (data nadania) wnieśli zażalenie, domagając się nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w całości. Zdaniem skarżących wzorcem kontroli w trybie skargi konstytucyjnej mogą być nie tylko przepisy Konstytucji, lecz także przepisy aktów prawa międzynarodowego. Na potwierdzenie swojego stanowiska skarżący powołali się również na pogląd prawny wyrażony w wyroku Trybunału z 10 lipca 2000 r., sygn. SK 21/99 (OTK ZU nr 5/2000, poz. 144).

Treść kwestionowanego art. 2 pkt 1 ustawy rekompensacyjnej jest następująca: „Prawo do rekompensaty przysługuje właścicielowi nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli spełnia on łącznie następujące wymogi: 1) był w dniu 1 września 1939 r. obywatelem polskim i miał miejsce zamieszkania na byłym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w rozumieniu przepisów (...)”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p. TK), skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał w składzie trzech sędziów rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p. TK). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał bada przede wszystkim, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wielokrotnie podkreślano, iż naruszenie norm prawa międzynarodowego – chociażby wyrażały one konkretne podmiotowe prawa jednostki – nie może stanowić podstawy skargi konstytucyjnej. Wzorec kontroli w postępowaniu zainicjowanym wniesieniem skargi, stanowić mogą wyłącznie normy konstytucyjne. Jak bowiem stanowi art. 79 ust. 1 Konstytucji, wolności lub prawa, których ochrony – w drodze skargi konstytucyjnej – domagają się skarżący, muszą mieć swoje źródło w samej ustawie zasadniczej. Wynika to jednoznacznie z użytego w art. 79 ust. 1 Konstytucji zwrotu „konstytucyjne wolności lub prawa” (zob. wyroki TK z: 8 czerwca 1999 r., sygn. SK 12/98, OTK ZU nr 5/1999, poz. 96; 6 lutego 2002 r., sygn. SK 11/01, OTK ZU nr 1/A/2002, poz. 2; 11 października 2016 r., sygn. SK 28/15, OTK ZU A/2016, poz. 79 oraz postanowienie TK z 5 lipca 2011 r., sygn. SK 3/10, OTK ZU nr 6/A/2011, poz. 64).

W przywołanym w zażaleniu wyroku z 10 lipca 2000 r. (sygn. SK 21/99, OTK ZU 5/2000, poz. 144) Trybunał podkreślił, że użyte w art. 79 ust. 1 Konstytucji pojęcie *konstytucyjne wolności lub prawa* „obejmuje także prawa człowieka i obywatela uregulowane w podstawowych aktach prawa międzynarodowego, tzn. w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych czy w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności wtedy, gdy obywatel przywołałby takie standardowe prawo uregulowane w jednym z cytowanych aktów, które jednocześnie jest uregulowane w naszej konstytucji” (zob. przywołane w tym wyroku poglądy doktryny). Trybunał wyjaśnił również wówczas, że art. 79 ust. 1 Konstytucji jednoznacznie stanowi o wnoszeniu skargi w sprawie „zgodności z Konstytucją”, dlatego podstawą skargi konstytucyjnej może być wyłącznie zarzut naruszenia konstytucyjnych praw i wolności skarżącego, a więc

takich, które sformułowane zostały bezpośrednio w ustawie zasadniczej i z tych m.in. względów postępowanie to zostało umorzone w zakresie, w jakim skarga kwestionowała zgodność przedmiotu kontroli z przepisami aktów prawa międzynarodowego.

Z perspektywy art. 79 ust. 1 Konstytucji unormowanie podstawowych praw i wolności człowieka zarówno w wybranych aktach prawa międzynarodowego, jak i w przepisach polskiej Konstytucji oznacza, że w postępowaniu zainicjowanym wniesieniem skargi konstytucyjnej, przepisy prawa międzynarodowego mogą służyć wzmocnieniu argumentacji uzasadnienia niezgodności przedmiotu kontroli z wolnościami lub prawami wyrażanymi w normach polskiej ustawy zasadniczej.

Badana skarga konstytucyjna nie zawiera argumentów przemawiających za odstąpieniem od poglądów prawnych wyrażanych we wskazanym wyżej jednolitym i ugruntowanym orzecznictwie Trybunału, które stanowi dla kolejnych składów orzekających – zwłaszcza na etapie wstępnego rozpoznania skargi – wiążącą dyrektywę interpretacyjną.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.